

УДК 373.5.016:811.161.2]:37.091.313

Вікторія Герман

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-2915-7330

Катерина Сердюк

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7990-849X

DOI 10.24139/2312-5993/2023.01/026-037

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ШКОЛІ

У статті окреслено науково-теоретичні засади використання інтерактивних технологій; описано методику проведення уроків української мови з їх застосуванням в аспекті компетентнісного підходу як одного із способів організації навчання і виховання учнів, який забезпечує засвоєння змісту навчання, досягнення його цілей при вирішенні проблемних завдань; доведені переваги інтерактивних технологій – розвивають здатність вирішувати завдання проблемного характеру, висловлювати припущення та ідеї, уміння критично аналізувати, знаходити потрібну інформацію, синтезувати, інтегрувати її, здійснювати дослідницьку роботу, виконувати творчі завдання.

Ключові слова: *інновація, інтерактив, інтерактивна вправа, інтерактивне навчання, інтерактивні методи навчання, інтерактивні технології, компетентність, освіта, педагогіка, урок.*

Постановка проблеми. Освіта в Україні сьогодні відповідно до нормативних документів (закон України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Державний стандарт базової середньої освіти, Концепція Нової української школи) ґрунтується на сталому, випереджувальному, інноваційному розвитку. Пріоритетними освітніми завданнями є всебічний розвиток особистості школярів, забезпечення самоствердження і самореалізації особистості, формування і розвиток творчого потенціалу, компетентностей здобувачів освіти. Компетентний учень є вже не стільки носієм академічних знань, скільки соціально активною особистістю. Саме така молода людина якнайбільше налаштована на соціалізацію з метою практичного застосування здобутих знань. Під компетентнісним підходом розуміють один із способів організації навчання і виховання учнів, який забезпечує засвоєння змісту навчання, досягнення його цілей при вирішенні проблемних завдань.

Інновації в педагогіці пов'язані з глобальними процесами в суспільстві, оскільки відбуваються прогресивні зміни – інтеграція, глобалізація, модернізація освітнього процесу. Сучасна педагогіка є відкритою і здатною до інноваційних змін. Інновації в освіті реалізуються

через інтерактивне навчання. Використання інтерактивних методів на уроках української мови дозволяє досягнути ключових цілей, а саме: розвиток комунікативних здібностей, встановлення і розвиток емоційних контактів, уміння працювати в команді. Такі потреби значною мірою задовольняються через впровадження інноваційних технологій, серед яких важливу роль відіграють інтерактивні методи навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Проаналізуємо сутність ключового поняття «інтерактивні методи навчання» крізь призму наукових поглядів. Дослідники вважають їх «способами міжособистісної взаємодії суб'єктів навчання в режимі вчитель – учень, учень – учитель, учень – учень, що забезпечують ефективну реалізацію мети й завдань уроку, мають значний комунікативний, соціокультурний і виховний потенціал» (Пентилюк, 2005, с. 7), «способами міжособистісної взаємодії суб'єктів навчального процесу, які забезпечують реалізацію мети й завдань сучасного уроку» (Максимчук, 2012, с. 18) тощо.

На думку О. Пометун і Л. Пироженко, «інтерактив – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, одним із завдань якої є створення комфортних умов навчання, за яких кожен учасник процесу відчуває свою інтелектуальну спроможність» (Інтерактивні технології, 2002, с. 25). Інтерактивне навчання розглядається як різновид активного, «яке має свої закономірні особливості: інтерактивна модель навчання, за якої відбувається полілог, тобто діалоги не лише між викладачем та учнем/студентом, але й між всіма учасниками процесу пізнання (рольові ігри, завдання в групах тощо)» (Пометун, 2004, с. 10). Сьогодні вчителі надають перевагу таким методам, які дають можливість залучати учнів до активного засвоєння і набуття знань. Уміле поєднання різних методів та форм роботи на уроці сприяє постійній взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищенню активності учнів, а отже, ефективності навчання.

Інтерактивні методи почали застосовувати досить давно: так, ще Сократ, Конфуцій, Ж.-Ж. Руссо використовували у власній практиці деякі елементи інтерактивного навчання. Українські педагоги велику увагу приділяли розвивальному навчанню у співпраці. Наприкінці XIX – на початку XX століття реформаторська педагогіка перебувала у пошуку нових, більш ефективних методів і форм навчання й виховання школярів.

Основи інтерактивного навчання були закладені у XX столітті. Вони були пов'язані із застосуванням колективного способу навчання,

проектним методом, бригадно-лабораторним навчанням. Розробку елементів інтерактивного навчання знаходимо у працях К. Ушинського, В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі, С. Лисенкової, В. Шаталова, Є. Ільїна, Б. Кричевського, А. Мудрика та інших.

У 1918 році О. Ривін у м. Корнин організує школу, в якій учні різного віку, навчаючись у парах змінного складу та широко застосовуючи навчання у співробітництві, за один рік могли засвоїти програму 3-4 років. «Новаторська діяльність О. Ривіна мала своїх послідовників, але широкого застосування не набула» (Інноваційні технології, 2011, с. 9-10). Натомість «на початку 1930-х років українська школа перетворилась на репродуктивно-орієнтовану, авторитарну, з панівною стандартизацією й уніфікацією засобів, форм і методик навчання» (Пометун, 2004, с. 5). У політичних та суспільних умовах 70-80-х років, в умовах нав'язування комбінованих уроків творчість значної кількості педагогів не бралася до уваги, а творчість окремих – була винятком, а не правилом.

У 1975 році німецький дослідник Г. Фріц увів термін «інтерактивна педагогіка». У Західній Європі та США активно розвивалися та вдосконалювалися форми навчальної діяльності, і вже на кінець XIX століття в теорії і практиці американських шкіл інтерактивні технології набули свого поширення під час вивчення різних шкільних предметів.

Останнім часом інтерактивне навчання спрямоване на реалізацію основних принципів гуманістичної педагогіки та розробку таких освітніх технологій: особистісно-діяльнісного спрямування (О. Пометун), колективний спосіб навчання (В. Дяченко), дидактичного конструювання, школи життєтворчості (І. Єрмаков, Д. Пузіков), проектні (Г. Артишук, Л. Зазуліна), ігрові (Н. Кравець, М. Марець), індивідуалізації навчання (І. Унт, А. Границька, М. Скрипник, В. Володько), проблемне навчання (Г. Вернер, Л. Павлюк, В. Павленко), програмне навчання (В. Безпалько), «дебати» (розроблена Міжнародним інститутом «Відкрите суспільство»), диференційованого навчання за інтересами (І. Закатова), ділових ігор (Ю. Друзь), евристичного навчання (М. Сірик, Т. Черниш), інтенсивного навчання на основі схемних і знакових моделей (О. Шевченко), групової діяльності, теорії рішень інноваційних завдань (О. Гур'янова, С. Карплюк, В. Ретунська) тощо.

Сучасна мовна освіта передбачає формування і розвиток творчої, креативної особистості учня, який не тільки засвоює

навчальний матеріал, а й здатний втілювати знання на практиці. Розвиток особистості учнів, їх здібності, виховний потенціал сьогодні залежать від методів, форм роботи на уроці, які використовує вчитель-словесник. Саме тому значна кількість учителів застосовує інтерактивні методи, які створюють комфортні для здобувачів середньої освіти умови навчання: кожен учень відчуває свою значущість, не боїться висловлюватися, здатний відстоювати свою думку, здатний відчувати власну інтелектуальну спроможність.

Мета статті – окреслити науково-теоретичні засади використання інтерактивних технологій та описати методику проведення уроків української мови з їх застосуванням.

Методи дослідження: застосовано загальнонаукові теоретичні (контент-аналіз, систематизація й узагальнення наукової, психолого-педагогічної, методичної літератури з визначеної проблематики), емпіричні (пряме й опосередковане педагогічне спостереження, аналіз досвіду роботи тощо) методи. Крім зазначених, використано системно-компонентний та системно-структурний підходи до аналізу й опису матеріалу.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку освіти інтерактивні методи, на думку багатьох методистів, вчителів-практиків (О. Горошкіної, Г. П'ятакової, М. Пентилюк, Л. Пироженко, С. Карамана та інших) є провідними засобами навчального процесу. Вони сприяють розвитку ключових компетентностей учнів: комунікативної, мовної та соціокультурної.

Оскільки інтерактивне навчання є спеціальною, особливою формою організації навчального процесу, то і сама його реалізація є досить непростю і вимагає значних затрат часу і зусиль. Організуючи урок із використанням інтерактивних методів, учителю необхідно враховувати психологічні особливості учнів, рівень засвоєних знань; вирішення проблемних завдань має базуватися на таких прикладах, які в основі мають аналіз обставин. Такі фактори сприяють ефективній організації інтерактивного уроку. Слушною є думка О. Когут про те, що недопустимим є перевага одного учня над іншими, домінування однієї думки чи позиції в інтерактивній взаємодії. Адже учні вчаться вирішувати проблеми, аналізувати життєві ситуації, критично мислити, вчаться комунікації, бути гуманними і демократичними (Інноваційні технології, 2005, с.75).

Саме у постійній взаємодії, в активності всіх школярів і полягає суть інтерактивного навчання. Це свого роду взаємонавчання, за якого усі учасники перебувають в однакових умовах, є рівноправними суб'єктами процесу. Інтерактивне навчання передбачає колективне вирішення проблем, моделювання, аналіз і вирішення життєвих ситуацій, застосування рольових ігор. Таке навчання є ефективним, бо допомагає краще засвоювати навчальний матеріал, сприяє створенню ситуації успіху, атмосфери співробітництва між учасниками навчального процесу, сприяє виробленню цінностей, а педагог стає для учнів партнером, наставником.

На наш погляд, переваги інтерактивних методів, порівняно із традиційними, полягають у тому, що учні займають активну позицію у засвоєнні знань, формуванні умінь і навичок; свідомо засвоюють програмовий матеріал на усіх рівнях пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінка).

Звичайно, структура уроку із використанням інтерактивних методів відрізняється від структури уроку із традиційними методами, а відтак це вимагає досвіду і професіоналізму вчителя. Інтерактивні методи і прийоми дозволяють зробити уроки цікавішими, змістовнішими, більш насиченими, незвичними. Досвідчений учитель може провести також і повністю інтерактивні заняття.

Учителю-словеснику необхідно ретельно підготуватися до уроку, спланувати свою роботу, завдання для учнів, дібрати такі інтерактивні вправи, які б допомогли школярам зрозуміти навчальний матеріал, опанувати тему. На одному занятті достатнім буде застосування однієї-двох вправ для засвоєння навчального матеріалу, формування вмінь і навичок. Вважаємо недоцільним застосування на одному уроці калейдоскопу вправ. Такий підхід не призведе до ефективного засвоєння матеріалу, а, навпаки, розсіюватиме увагу учнів. Навчально-виховного впливу такий урок не матиме. Доцільними, вважаємо, будуть такі форми роботи: індивідуальна, робота в парах, робота в малих групах, рольові ігри, завдання дослідницького і творчого характеру, навчальні дискусії, дебати, проблемні завдання, самостійна робота.

Інтерактивні методи методисти умовно поділяють на чотири групи залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів: технології кооперативного навчання, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань. До технології колективно-групового навчання належать методи: «Мозковий

штурм», «Мікрофон», «Незакінчені речення». Метод «ПРЕС» відносять до технології опрацювання дискусійних питань.

«Мозковий штурм» – технологія колективного обговорення, яка доволі часто застосовується на уроках української мови. За допомогою такої технології учні мають змогу вільно висловитися, проявити креативність, розвивати уяву і творчий потенціал. Зачинателем методу «мозковий штурм» є А. Осборн. Метод «мозкового штурму» був ґрунтовно описаний у його книзі «Керована уява: принципи і процедури творчого мислення» (1953 р.). Метод став всесвітньо відомим і набув популярності в різних галузях виробничої і творчої діяльності людини. «Мозковий штурм» дозволяє зібрати якомога можна більше думок, ідей, пропозицій учнів щодо вирішення проблеми за невеликий проміжок часу.

Організація такої роботи є нескладною: учитель формулює проблемне питання, дає учням час подумати, після цього всі учні висловлюють свої міркування чи пропозиції. Доцільним буде записувати ідеї на дошці. Необхідно фіксувати всі міркування та пропозиції учнів для того, щоб вони брали до уваги і нові думки, а не лише відстоювали власні. Кількість ідей можна заохочувати, адже в підсумку клас отримає не стільки кількість пропозицій, скільки їх якість. Учні можуть навіть фантазувати (якщо це можливо і доцільно). Можна також спонукати школярів розвивати думки своїх однокласників, бо об'єднання кількох пропозицій може призвести до появи нових, більш креативних.

Суть проведення методу полягає в тому, що клас умовно ділиться на дві групи – «генератори ідей» та експерти. Перша група учнів висловлює ідеї, думки та пропозиції, а група експертів аналізують їх, обирають найбільш змістовні чи цінні думки.

Метод має як переваги, так і недоліки. Серед переваг виокремлюємо такі: до роботи залучені всі учні класу; колективне обговорення проблеми, що є дуже важливим, бо йде обмін думками; більшість учнів мають змогу вільно висловитися, проявити творчі, неординарні ідеї чи пропозиції. Серед недоліків основними є такі: іноді виникає неспроможність учнів дати оцінку думкам чи пропозиціям своїх однокласників; часто пошук нових ідей заходить у «глухий кут», бо школярі повторюють уже виголошені думки; нерідко трапляється і нераціональне використання часу на уроці (наприклад, коли учні можуть обговорювати лише одну проблему чи ситуацію).

Метод «ПРЕС» доцільно застосовувати за умови виникнення суперечливих думок, коли необхідно чітко аргументувати свою позицію з проблеми, яка обговорюється. За допомогою цієї технології учні вчаться дискутувати. Метод має свої етапи проведення: учні займають певну позицію, висловлюють свої думки, аргументують їх, захищаючи свої погляди; наводять приклади, якими підсилюють свої погляди; роблять короткі висновки зі сказаного, узагальнюють усе сказане, закликають прийняти їх думки.

Така технологія опрацювання дискусійних питань надає здобувачам середньої освіти можливість навчитися чітко, стисло, аргументовано висловлювати власні думки у дискусійних питаннях. Така форма роботи розвиває вміння виголошувати власну позицію, чітко формулювати аргументи, вести дискусію, переконувати інших у виразній і стислій формі, а тому сприяє формуванню і розвитку комунікативної компетентності.

За допомогою методу «Мікрофон» – технології колективно-групового навчання – усі учні мають змогу висловитися. Організація роботи є досить простою. Учитель виголошує проблемне запитання і пропонує учням по черзі виголосити свої міркування. За уявний мікрофон може слугувати ручка чи олівець, які передаються від учня до учня після виголошення думки. Говорити може лише той учень, якому надали слово і хто тримає мікрофон. Решта учнів не можуть перебивати, викрикувати. Кожен учень повинен говорити стисло, лаконічно, за обмежений проміжок часу. Недоліком методу може бути той факт, що учні можуть бути не завжди готовими виголосити свої самостійні думки. Тому учителю необхідно добре продумати реалізацію «Мікрофону» на уроці. «Мікрофон» можна застосовувати на етапі мотивації навчальної діяльності учнів (що вони очікують від уроку), на етапі підбиття підсумків уроку (що нового ви дізналися? чи справдилися ваші очікування? що вам найбільше сподобалося / запам'яталося / не сподобалося?)

Із «Мікрофоном» доцільно поєднувати метод «Незакінчені речення». Це дає більше можливостей працювати над правильністю висловлення думок, аналізувати і порівнювати їх з думками своїх однокласників. Метод дає змогу вчитися говорити лаконічно, але переконливо, долати страх вільно висловлюватися. Учитель формулює незакінчену думку, виголошує її учням, пропонує закінчити. Кожен, хто виголошуватиме свою позицію, повинен починати із запропонованої думки.

Глибоко переконані, що навчальний процес – не механічне «вкладання» програмового матеріалу в учнів. Адже важливо навчити школяра, а не просто розповісти. Метод розповіді є найпростішим і найдоступнішим, але учні розповідь учителя швидко забудуть. Навчальний процес вимагає злагодженої роботи вчителя й учнів, потребує активної участі школяра, його розумової роботи. Розповідь учителя чи демонстрування матеріалу не сформують міцних знань, умінь і навичок у школярів. Ґрунтовні знання здобуваються тільки шляхом активної взаємодії всіх учасників навчального процесу.

На думку О. Пометун і Л. Пироженко, урок із застосуванням інтерактивних методів має специфічні особливості щодо структури і методики проведення. Методисти виділяють п'ять складових структури такого уроку. Перший елемент – це мотивація, яка займає не більше 5 % часу. Другий – оголошення теми, очікування від уроку навчальних результатів. Цей етап також займає не більше 5 % часу заняття. Виклад навчального матеріалу є третім елементом і складає 10-15 % часу. Четвертою складовою структури уроку є інтерактивна вправа. Вона є центральною і важливою частиною заняття, становить 50-60 % часу. Остання складова – підбиття підсумків уроку й оцінювання результатів (5-15 % часу заняття) (Інтерактивні технології, 2002, с. 14).

Мотивація необхідна для того, щоб викликати в учнів інтерес до теми уроку. Саме на цьому етапі школярі усвідомлюють, що вони вивчатимуть і навіщо. Мета мотивації полягає у тому, щоб сфокусувати увагу на матеріалі, викликати зацікавленість. Учні повинні налаштуватися на ефективний процес пізнання, активну участь упродовж заняття. Без усвідомлення того, що і навіщо вивчає учень, без його особистої зацікавленості й активної участі урок не матиме ефективного впливу. На етапі мотивації навчальної діяльності можна застосувати проблемні ситуації, які здатні викликати інтерес, прагнення дізнатися більше. Також можна використати «мозковий штурм», «мікрофон».

Наступний етап – оголошення теми уроку, очікування навчального результату. Метою є усвідомлення учнями того, що вони повинні засвоїти під час уроку і того, що від них очікує вчитель, і те, що учні очікують від уроку. На цьому етапі можна використати метод «незакінчені речення» чи «мікрофон». Важливо, щоб учні визначили й усвідомили результати своєї пізнавальної діяльності, бо інакше вони можуть сприйняти урок із використанням інтерактивних технологій як гру, не пов'язану із вивченням української мови.

Методисти (О. Пошетун, Л. Пироженко, О. Горошкіна, М. Пентиліук) звертають увагу на очікування результатів уроку для сприяння успішному навчанню. Серед основних вимог виокремлюють такі: висвітлення результатів діяльності не вчителя, а учнів; розуміння учнями вивченого матеріалу, вміння пояснити, навести приклади; учитель повинен стисло, зрозуміло для учнів пояснити навчальний матеріал. Від цього залежить результативність уроку (Інноваційні технології, 2011, с. 39).

Метою викладу навчального матеріалу є надання необхідної навчальної інформації за невеликий проміжок часу. Подати навчальну інформацію можна за допомогою розповіді, міні-лекції, використання технічних засобів. Для економії часу можна застосувати принцип «перевернутого класу»: учні вдома ознайомлюються із навчальною інформацією, а на уроці відбувається обговорення опрацьованого матеріалу, пояснення незрозумілих моментів, наголошення на важливому. Перевірити, як учні засвоїли матеріал, можна за допомогою невеликого опитування.

Центральною і головною частиною є інтерактивна вправа, метою якої є засвоєння навчального матеріалу, досягнення результативності уроку. Проведення вправи обов'язково має таку послідовність: інструктаж, на якому вчитель оголошує суть вправи, її мету та особливості проведення (правила, послідовність і час виконання); за необхідності вчитель може об'єднувати учнів у групи або розподіляти їх; безпосереднє виконання вправи. Тут учитель може бути організатором, помічником, може брати участь у дискусії. Він надає учням можливості як для співпраці один із одним, так і для самостійної роботи. Учні презентують результати виконання вправ.

На етапі рефлексії учні усвідомлюють одержані результати під час колективного обговорення або інших форм роботи. Рефлексія є важливою і невід'ємною складовою уроку, тому що дає можливість оцінити знання з теми, усвідомити, наскільки якісно вони зрозуміли і засвоїли навчальний матеріал. За допомогою рефлексії учні обмінюються думками, а вчителі можуть бачити дії і реакції учнів, вносити за необхідності корективи у роботу. Використовуючи рефлексію на уроках постійно, вчителі мають змогу привчити учнів рефлексувати не лише під час навчання, а й у житті з усвідомленням своїх дій і плануванням подальших кроків. Рефлексія може бути не лише вербальною, а й у вигляді малюнків, схем, таблиць, ребусів тощо.

На жаль, більшість учителів або взагалі не планують застосування рефлексії, або приділяють їй найменшу увагу, обмежуючись невеличким поверховим обговоренням. Наприклад: вправа була цікавою, ми дізналися багато цікавого тощо. Учитель упевнений, що виконав свою роботу, те, що від нього вимагалось, а учні задоволені, бо спробували цікаві форми роботи. Але не варто нехтувати підсумками уроку (Інноваційні технології, 2011, с. 101).

Важлива частина уроку – підсумки. Саме на етапі підбиття підсумків стає зрозумілим зміст виконаної роботи, усвідомлюється те, що необхідно ще засвоїти, у чому є прогалини, встановлюються зв'язки між тим, що вже відомо і тим, що ще треба засвоїти. Під час цього етапу учні порівнюють результати, які отримали, з тими, на які очікували; роблять висновки; закріплюють знання, коригують засвоєне; продумують теми для обмірковування; складають план дій на наступні заняття.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, інтерактивні технології – важливий складник особистісно зорієнтованого розвивального навчання на уроках української мови. Вони вносять позитивні зміни у навчальний процес, в центрі якого є особистість учня, а головна мета – розвиток ключових компетентностей, інтелектуальних і творчих здібностей. Впровадження і застосування інтерактивних методів у навчальному процесі не лише сприяє ґрунтовному засвоєнню навчального матеріалу, міцності і глибини знань учнів, а й піднімає престиж учителя, його фаховий рівень. Бо саме педагог критично аналізує наявні підручники, посібники, довідники, створює авторські розробки для засвоєння матеріалу програми для учнів різних класів і з різним рівнем знань, умінь і навичок.

Серед переваг інтерактивних методів виділяємо такі: активна учнівська позиція у засвоєнні знань, формуванні умінь і навичок; свідоме засвоєння навчального матеріалу на усіх рівнях пізнання; посилення зацікавленості процесом навчання. Системність вправ з інтерактивними методами у навчальному процесі сприяє поглибленому засвоєнню матеріалу, міцності знань, формуванню основних компетентностей, посилює мотивацію, підвищує інтелектуальну і пізнавальну діяльність учнів, що виявляється у вміннях вирішувати завдання проблемного характеру, висловлювати припущення та ідеї, аналізувати, знаходити потрібну інформацію, синтезувати, інтегрувати її, здійснювати дослідницьку роботу, виконувати творчі завдання.

Перспективу вбачаємо в окресленні особливостей застосування інтерактивних технологій в умовах дистанційної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Голуб, Н. Б., Галаєвська, Л. В. (2018). *Навчання синтаксису на уроках української мови у 8-9 класах: методичний посібник*. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ». (Holub N. B., Halaievskaya L. V. (2018). *Teaching syntax in Ukrainian language classes in 8-9 grades: methodical guide*. Kyiv: LLC "Konvi Print").
- Інноваційні технології навчання від А до Я* (2011) / упор. В. Волканова. Київ: Шкільний світ. (*Innovative learning technologies from A to Z* (2011) / comp. V. Volkanova. Kyiv: School world).
- Інноваційні технології навчання української мови і літератури* (2005) / уклад. О. І. Когут. Тернопіль: Астон. (*Innovative technologies for teaching Ukrainian language and literature* (2005) / comp. O. I. Kohut. Ternopil: Aston).
- Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: методичний посібник* (2002) / укл. О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. Київ: АПН. (*Interactive learning technologies: theory, practice, experience: methodological manual* (2002) / comp. O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko. Kyiv: APN).
- Максимчук, Г. М., Хом'як, І. М. (2012). *Інтерактивні методи навчання української мови. Дивослово*. № 8. (Maksymchuk H. M., Khomiak I. M. (2012). *Interactive methods of learning the Ukrainian language. Dyvoslovo*. No. 8.).
- Пентиліук, М. І., Караман, С. О., Горошкіна, О. М. (2005). *Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах*. Київ: Левіт. (Pentyliuk M. I., Karaman S. O., Horoshkina O. M. (2005). *Methods of teaching the Ukrainian language in secondary educational institutions*. Kyiv: Levit).
- Пометун, О. І., Пироженко, Л. В. (2004). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник*. Київ: А.С.К. (Pometun O. I., Pyrozhenko L. V. (2004). *A modern lesson. Interactive learning technologies: a scientific and methodological manual*. Kyiv: A.S.K.).

SUMMARY

Herman Viktoriia, Serdiuk Kateryna. Interactive technologies as a modern approach to the organization of Ukrainian language learning at school.

The purpose of the article is to outline the scientific and theoretical principles of using interactive technologies and to describe the methodology of conducting Ukrainian language lessons using them. We qualify interactive learning methods as methods of interpersonal interaction between learning subjects (teacher - student), which ensure effective implementation of the lesson's goals and objectives, have communicative, sociocultural and educational potential. We believe that interactive technologies are an important component of personally oriented learning in Ukrainian language classes. They make positive changes in the educational process, in the center of which is the personality of the student, and the main goal is the development of key competencies, intellectual and creative abilities. Among the technologies of collective and group training, we prefer the methods "Brainstorming", "Microphone", "Unfinished sentences". We consider the "PRESS" method interesting as a technology for processing debatable issues. The article outlines the scientific and theoretical principles of using interactive technologies; the method of conducting Ukrainian language lessons is described with their application in the aspect of the competence approach as one of the methods of organizing education and educating students, which ensures the assimilation of the content of education, the achievement of its goals when solving

problematic tasks. The proven advantages of interactive technologies develop the ability to solve problems of a problematic nature, express assumptions and ideas, the ability to critically analyze, find the necessary information, synthesize, integrate it, carry out research work, and perform creative tasks.

Key words: *innovation, interactive, interactive exercise, interactive learning, interactive learning methods, interactive technologies, competence, education, pedagogy, lesson.*

УДК 796.011.1-053.6(073)

Олексій Головченко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-0646-4319

Андрій Титович

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-4283-4105

Ірина Востоцька

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-5684-1015

DOI

ПРОГРАМА ОПТИМІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМИ СТИЛЯМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена підвищенню ступеню розвитку індивідуального стилю навчальної діяльності учнів 5–9 класів засобами фізичної культури і спорту. Було здійснено спробу навчити оволодіння навичками аналізу, планування та корекції своїх дій; набутти знань про властивості організму людини, процеси рухової активності та основи здорового способу життя; сформувані ціннісні орієнтації на фізичне та духовне вдосконалення особистості; сформувані потребу у систематичних заняттях фізичними вправами та спортом та мотивацію до них; виховати моральні та вольові якості; підвищити рівень здоров'я учнів; підвищити обсяг та інтенсивність добової й тижневої рухової активності; підвищити рівень фізичної підготовленості.

Ключові слова: *індивідуальний стиль навчальної діяльності, підлітки, фізична культура, вольові якості, мотивація, особистість.*

Постановка проблеми. Для сучасної педагогічної думки в теорії та практиці фізичного виховання характерна пильна увага до особистості дітей і підлітків, їх фізичного розвитку, стану здоров'я і рухових можливостей (*Про продовження строку виконання Державної соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року*). При цьому з'ясування ролі фізичної культури для всебічного розвитку особистості в нашій країні було завжди предметом інтенсивного дослідження вчених та пов'язувалось у першу чергу з розумінням сутності фізичного виховання, а пізніше фізичної культури і спорту (Круцевич, 2008).

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз сучасного стану розробленості проблеми оптимізації фізичного виховання у загальноосвітній школі свідчить про наявність великої кількості